

LOGOS E NÙMENES DE LOGOS

Progetu finantziadu dae sa R.A.S. segundu sa L.R. n.44/1993 a su Comune de Sàgama in occasione de “ Sa die de sa Sardigna” 2008 dedicata a “Sa limba sarda”.

Sa chirca est incomintzada cun intervistas a sos betzos de sa bidida. Dae sas informatziones otènnidas est istada fata una chirca impreende sos documentos de sos atos de nàschida, intre su 1866 e su 1900, cosroidos in s’Archìviu de su Comune de Sàgama. In cussos annos, difatis, totus sas carreras aiant unu topònimu in sardu e dae su tzensimentu de su 1900 custos topònimos sunt mudados cun sos nùmenes de sos reales, cosa chi incomintzat giai pro carchi carrera a sos ùrtimos de su 1800.

Sos topònimos agatados sunt:

- Contrada San Giorgio
- Contrada Su Carmene
- Su Rizolu
- Contrada Santa Croce
- Contrada Sas Domos Noas
- Contrada Sa Parrocchia
- S’Iscameddu
- Contrada Mesu Idda
- Contrada Sa Piedade
- Sa Carrela de Susu
- Sa Carrela de Giosso
- Sa Chisterra

A pustis est istadu consultadu su Sommarione ande s’Archìviu de Istadu de Nùgoro.

Dae sos resurtados otènnidos si podet nàrrere chi sos topònimos chi s’agatant in su Sommarione e in sos atos de nàschida unu cumprou cun sa memòria popolare.

Sa chirca est acrarida in sas tàulas I, II e III.

Cando est bènnidu bene, de sas carreras, si nd’est dadu finas un’acrarimentu de su tèrmine in sardu.

In sos atos de nàschida si faeddat de “carrelas” e finas de “contrade” e “rioni”.

Un’incontrada – o una carrera – podiat àere topònimos diferentes, e a in intro de una carrera matessi bi podiat èssere una zona cramada cun un’àteru topònimu.

Sa parte arta de sa bidida, chi oe est cramada “Via Regina Elena” e “Piazza Carmine” fiat constituida dae: s’incontrada de “*Su Carmene*”, constituida dae un grupu de domos fraigadas a inghèriu a sa crèsia de su Càrminu. Custu topònimu est istadu agatadu in su Sommarione, in sos atos de nàschida, e est reconnotu dae sa memòria popolare. Sa “Via Regina Elena”, intamas, beniat cramada “*Sa Carrela de Susu*” o “*Sa Carrela de Subra*”, pro ite fiat sa carrera prus a in artu de sa bidida.

“Sa carrela de subra” est fentomada in sos atos de nàschida e in sa memòria popolare, mentras in su Sommarione no esistit. Pro su Sommarione una parte de sas domos de custa carrera appartenint a su Càrminu mentras un’àtera parte a Santa Rughe. Su topònimu “Santa Rughe” est fentomadu in sos atos de nàschida e in sa memòria popolare, nde faghent parte sas domos chi s’agatant a curtzu a sa crèsia de Santa Rughe. Sa “Via Regina Elena”, est cramada, pro unu bìculu pretzisu, cun su topònimu chi in sos atos de nàschida est incontrada “*Su rizolu*” intamas in su Sommarione “Sa mandra”. “*Su rizolu*” est caraterizadu dae sa presèntzia de una baltza s’abba arrivit dae unu trainu, dae custa parte s’intraiat in bidida arrivende dae Suni. “Sa mandra” fiat cramadu gasi pro sa presèntzia de de un’ortu cramadu gasi. Sa gente de sa bidida s’ammentat de ambos sos topònimos *su rizolu e sa mandra*.

A curtzu a Via Regina Elena s’isvilupat Via Umberto chi in cussos annos fiat nodida comente incontrada “*Sa Carrela de Mesu*” o su bighinadu “*Mesu Idda*” sa parte in medu a sa bidida. Galu oe si si colat in custa carrera si podet bìdere in sa fatzada de una doma una targheta cun s’iscrita “Via Centrale”. In su Sommarione custa parte de sa bidida esta cramada “Mesu Idda”, e sa carrera est connòschida cun custu topònimu dae sa gente. Su “Corso Vittorio Emanuele III” de oe s’isvilupaiat in sas incontradas “*Sas Domos Noas*”, bighinadu “*Su Monte de sa Piedade*”, incontrada “*Sa Chisterra*”, incontrada “*Sa Parrocchia*” e incontrada “*De Giosso*”.

S’incontrada “*Sas Domos Noas*” fiat cramada gasi pro ite fiat sa parte prus reghente de sa bidida. Est connòschida cun cunstu nùmene in su Sommarione, dae sa gente e in sos atos de nàschida in custos ùrtimos leat finas su nùmene de “Via a Sindia”, pro ite dae cuss’ala de sa bidida s’andaiat pro sa carrera betza de Sindia; oe “*Sas Domos Noas*” est “Via Gramsci”.

A s’incontrada “*Sas Domos Noas*” sighit su bighinadu “*Su Monte de sa Piedade*” o “Sa Piedade”, de custu nùmene si dant paritzas ispiegatziones: carchi unu pessat chi fiat unu logu in ue sa gente de sa bidida andaiat a pregare, àteros contant chi fiat unu logu in ue si moriat sa gente. Custa incontrada, in sos atos de nàschida leat su nùmene de “Monte Granatico” o “Monte di Soccorso”, pro ite in cue sas familias prus ricas giughiant su trigu pro sas prus pòberas.

Su topònimu “*Sa Piedade*” s’agatat in sos atos de nàschida, in su Sommarione e est connòschidu finas dae sa gente.

“Vico la Marmora”, “Piazza Garibaldi” e una parte de “Corso Vittorio Emanuele” faghiant parte unu tempus de s’incontrada “*De Giosso*” cramada gasi pro indicare sa parte prus bassa de sa bidda, leaiat su nùmene finas de “Via Lunga” pro ite fiat longa meda e ch’andaiat finas a “*s’utturineddu*” che oe cullegat “Piazza Garibaldi” cun “Vico la Marmora”. A s’artària de pratza Garibaldi s’agatant s’intrada pro sa bisca arrivende dae Scano Montiferru. Su topònimu de “Carrela de giosso” s’agatat in su Sommarione e in sos atos de nàschida. Custa parte de sa bidda in su Sommarione est partzida in “Piazza Parrocchia” e “Sa Piedade”.

A inghìriu a sa Crèsia de Arcanghelu Gabriele bi fiat s’incontrada “*Sa Parrocchia*” chi, in sos atos de nàschida leat àteros nùmenes comente “*Sa Carrela de Crèsia*” o incontrada “Sant’Angelo”.

Sa pratza de sa crèsia fiat inghiriada dae muros, chi oe non bi sunt prus, in custos muros s’aberiat un’arcu dae su cale s’intraiat in bidda arrivende dae Tnnura o dae Sennariolo (sa carrera est cussa chi oe passat a curtzu a crèsia e a “Via Grazia Deledda.”).

Sa pratzighedda chi est a costàgiu a sa crèsia, a dae segua a su campanile, cun sa falada chi giughet a Piazza Garibaldi, leaiat su nùmene de incontrada “*Sa Chisterra*” pro sa presèntzia de una tzisterna de regorta de abba. Su topònimu “Sa chisterra” s’agatat in sos atos de nàschida e ammentadu dae sa gente. Galu oe su “Corso Vittorio Emanuele” a s’artària de sa crèsia de s’Arcanghelu leat su nùmene de “Piazza Parrocchia”.

Cussa chi oe est connòschida comente via San Giorgio fiat unu logu tancadu chi asu at mantesu su matessi topònimu: incontrada o bighinadu “*Santu Zorzi*”.

Sa carrera “San Giorgio” s’agatat in sos atos de nàschida, in su Sommarione e est ammentada finas dae sa gente. Dae su Sommarione s’est cumpresu chi custu topònimu incluiat sa chi oe est cramada via San Giorgio, Salita Carmine, sa pigada a curtzu a sa domo parrochiale, e su vico Eleonora.

A s’artària de Vico Eleonora e de Piazza Carmine bi fiant duas domos chi s’acheraiant a su nuraghe Muristene; in su Sommarione b’est difatis su topònimu de Muristene.

Sas incontradas “*Sa Carrela de Susu*”, “*Sa Carrela de Mesu*” e su bighinadu “*Su Monte de Sa Piedade*”, fiant cullegadas dae una carrera connòschida comente incontrada “*S’Iscameddu*”.

Custu topònimu s’agata in su Sommarione, in sos atos de nàschida e in sa memòria popolare.

REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

“Sa die de sa Sardigna” 2008

“*S’Iscameddu*” si partziat in “*S’Iscameddu de subra*” e “*S’Iscameddu de giosso*”. Su primu cullegaiat “*Sa Carrela de Susu*” – est a nàrrere s’incontrada “*Santa Rughe*” – cun sa parte de sa bidde, su segundu “*Sa Carrela de Mesu*” cun su rione “*Sa Piedade*”.

Galu oe sa carrera mantenet custu topònimu, cun petzi sa diferèntzia chi como in “*S’Iscameddu de subra*” e “*S’Iscameddu de giosso*” b’at una iscalinada, intamas prima bi fiat un’ istrampu.

Pro su chi pertocat sa Via Regina Margherita, in sos atos de nàschida s’agatat cu su topònimu de “*via Amedeo*” s’at connoschèntzia in custu logu de ortos donados a sa crèsia, chi leaiant su nùmene de “*Ortos de Sant’ Anghelu*”.

B’at de marcare puru sa presèntzia de una crèsia chi comomai no esistit prus e in ue como b’est sa Domo Comunale de sa bidde: fuat sa Crèsia de “*San Basilio*”. In su Sommarione est istadu agatadu difatis su topònimu de “*Santu Basiliu*”.